

**ПРОГРАМА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ НА АКТЮЕРИ
БЪЛГАРСКО АКТЮЕРСКО ДРУЖЕСТВО**

КОНСПЕКТ

**Модул Р103 “ПРИНЦИПИ И ПРАКТИКИ НА
ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНИЕТО”**

Цел:

Този модул е част от специализираните практически модули и цели курсистите да придобият способности да прилагат принципите на актюерското планиране и контрол, математическите и икономически техники в животозастрахователните компании.

Връзки с други модули:

Модулите М101 “Финансова математика”, М103 “Статистически методи”, М104 „Актюерско моделиране“ и М105 „Актюерска математика” въвеждат основните принципи и техники, които се доразвиват в този модул.

Крайни резултати:

При завършване на настоящия модул всеки курсист трябва да е способен да:

- (а) дефинира основните термини, използвани в животозастраховането;
- (б) описва основните видове животозастрахователни продукти от гледна точка на:
 - основни видове предлагани продукти
 - застрахователните плащания;
 - периодичността на плащане на застрахователната премия;
 - с или без печалба;
 - застрахованите лица (индивидуални, групови или на свързани животи);
 - обезщетения, гаранции и опции, които продуктите могат да осигуряват;
 - ползи, финансови и други рискове за застрахователя, свързани с тези продукти;
 - ползи и рискове от продуктите за застрахования.
- (в) описва различните методи за разпределение на печалба при полици с печалба;
- (г) описва влиянието на общата бизнес среда от гледна точка на:
 - основните канали за продажба;
 - приложение на различните канали за продажба;
 - заплащане на различните канали за продажба;
 - видове разходи и комисионни;
 - икономическа среда;
 - регулаторен режим;
 - финансов режим;
 - професионално ръководство.
- (д) описва основните техники за оценяване на активите;
- (е) описва основните техники за оценяване на задълженията;
- (ж) оценява платежоспособността на застрахователната компания, като следва основните принципи за оценка на платежоспособността; определя задължителната граница на платежоспособност;
- (з) познава основните изисквания към данните и методите за тяхната проверка;
- (и) оценява печалбата на застрахователната компания;
- (й) изчислява оценъчната стойност (appraisal value), вложената стойност (embedded

- value), стойността на положителната репутация (goodwill value) на застрахователната компания;
- (к) определя цената на застрахователните продукти, използвайки различни методи и критерии;
- (л) определя основните допускания при:
- ценообразуване;
 - оценка на платежоспособността;
 - определяне на вложената стойност (embedded value).
- (м) проучва и анализира миналия опит на компанията, свързан със:
- смъртността;
 - заболяемостта;
 - разходите;
 - откупуването на полиците;
 - доходността от инвестициите.
- (н) анализира печалбата, от гледна точка на:
- източниците на печалба;
 - количеството печалба, възникваща от всеки източник.
- (о) анализира промяната във вложената стойност;
- (п) дискутира основните източници на риск и несигурност за животозастрахователната компания;
- (р) дискутира основните принципи при дизайна на продуктите;
- (с) описва основните принципи за инвестиране; познава основните фактори, влияещи върху избора на инвестициите и как тези фактори влияят на избора на активи;
- (т) описва основните причини за презастраховане и описва основните видове презастрахователни договори;
- (у) описва приемането за застраховане (подписвачество) от гледна точка на:
- основните причини за подписвачеството;
 - информацията, необходима за допускане до застраховане;
 - преценка за степента на допълнителен риск;
 - преобразуване на допълнителния риск в специални клаузи.
- (ф) изчислява обезщетенията при ранно прекратяване на договор (откупуване), премиите и обезщетенията при промяна в условията на договора:
- описва основните ограничения при определяне на откупните стойности;
 - описва основните ограничения при изменения в полиците;
- (х) оценява цената на гаранциите и опциите;
- (ц) познава местната нормативна уредба и основните Европейски и международни практики.

Темите, които са покрити от Модул P103 са следните:

1. Основни видове застрахователни продукти
 - 1.1. Видове застраховки
 - 1.2. Видове анюитети
 - 1.3. Видове здравни застраховки
 - 1.4. Договори с печалба и методи за разпределение на печалбата
2. Методи за оценка на активите
 - 2.1. Метод на балансовата стойност
 - 2.2. Метод на пазарната стойност

- 2.3. Метод на дисконтирания паричен поток
3. Методи за оценка на задълженията (резервите)
 - 3.1. Метод на нетната премия
 - 3.2. Метод на брутната премия
 - 3.3. Метод на дисконтираните парични потоци
 - 3.4. Спечелен дял от активите
4. Оценка на платежоспособността на застрахователната компания
 - 4.1. Оценка на активите
 - 4.2. Оценка на задълженията — основни актюерски принципи
 - 4.3. Задължителна граница на платежоспособност
 - 4.4. Динамична оценка на платежоспособността
 - 4.5. Основни принципи, заложи в „Платежоспособност 2“
5. Видове данни, изисквания към тях и проверка за коректност
6. Оценка и анализ на печалбата на животозастрахователната компания
7. Оценъчна стойност (Appraisal value)
 - 7.1. Оценка и анализ на промяната на вложената стойност (embedded value)
 - 7.2. Оценка на стойността на новия бизнес (new business value)
8. Методи за определяне на цените на продуктите
 - 8.1. Метод на уравнението на стойността — метод на формулата
 - 8.2. Метод на възникващите разходи — тест за печалбата
 - 8.3. Определяне на основните актюерски предположения при ценообразуването
 - 8.4. Принципи на продуктовия дизайн
9. Проучване на миналия опит
10. Области на риск и несигурност
11. Инвестиране
 - 11.1. Принципи на инвестиране
 - 11.2. Фактори, влияещи върху избора на инвестиции
12. Презастраховане
 - 12.1. Причини за презастраховане
 - 12.2. Основни видове презастрахователни договори
13. Приемане за застраховане (подписвачество)
 - 13.1. Причини за подписвачеството
 - 13.2. Информация, необходима за допускане до застраховане
 - 13.3. Оценка на степента на допълнителния риск
14. Предсрочно прекратяване на застраховка „Живот“ и откупни стойности
15. Промени по полиците
16. Опции и гаранции по полиците
17. Практики на животозастраховането в България
 - 17.1. Нормативна уредба
 - 17.2. Основни видове продукти
 - 17.3. Технически резерви (същност, видове, общи правила за изчисляване, ред и методика за образуване на резервите; принципи и методи, прилагани при изчисляването им и др.)
 - 17.4. Изчисляване на границата на платежоспособност и на собствените средства (определяне на границата на

платежоспособност, методи за изчисление, коригирана платежоспособност, елементи, които се включват при изчисляване на собствените средства, допълнителен надзор върху платежоспособността на застрахователя и презастрахователя и др.)

17.5. Ролята на отговорния актюер в животозастраховането

18. Основни европейски и международни практики

Списък с материали и специализирана литература:

1. Лекционни записки на Института на актюерите. Българско Актюерско Дружество (превод от английски език). София, първо издание 1995 г., второ издание 2006 г.
2. Лекционен материал, изготвен от Греъм Лафръм. Българско актюерско дружество (превод от английски език). София, 2006 г.
3. Black, K.; Skipper, H. D. (1999) *Life and health insurance*. 13th ed. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall. 1,072 pages. ISBN: 0138912505.
4. Bluhm, W.F. (1992) *Group insurance*. Actex.
5. Booth, P. M.; Chadburn, R. G.; Cooper, D. R. et al (1999) *Modern actuarial theory and practice*. Boca Raton, FL: CLC Press. 716 pages. ISBN: 0849303885.
6. Lumsden I.C. Life Assurance Monograph – Surrenders, alterations and other options.
7. Sheldon, T.J. and Smith, A.D. (2004) Market consistent valuation of life assurance business. *British Actuarial Journal*, 10(3), 543-626.
8. Spedding, A. Life Reinsurance. Institute of Actuaries, 1991.
9. Wilkie, A.D., Waters, H.R. and Yang, S.Y. (2003) Reserving, pricing and hedging for policies with guaranteed annuity options. *British Actuarial Journal*, 9(2), 263-426.

Законодателство в България (основни нормативни документи):

1. Кодекс за застраховането.
2. Закон за комисията за финансов надзор.
3. Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25.11.2009 г. относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II).
4. Делегиран регламент (ЕС) 2015/35 на Комисията от 10.10.2014 г. за допълнение към Директива 2009/138/ЕО.
5. НАРЕДБА №51 от 28.04.2016 г. за собствените средства и изискванията за платежоспособност на застрахователите, презастрахователите и групите застрахователи и презастрахователи.
6. НАРЕДБА №53 от 23.12.2016 г. за изискванията към отчетността, оценката на активите и пасивите и образуването на техническите резерви на застрахователи, презастрахователи и Гаранционния фонд.
7. НАРЕДБА № 31 от 2.08.2006 г. за условията и реда за провеждане на изпит и за признаване на правоспособност на отговорен актюер, за признаване на правоспособност, придобита извън Република България, както и за формата на актюерската заверка, формата и съдържанието на актюерския доклад и на справките по Кодекса за застраховането, които отговорният актюер заверява.